లేబరోళ్ళు

చిన్నిగాడు నేల నుంచి ఎంత ఎత్తున్నాడో, అంతెత్తు వాడి చేతుల్లో ప్లేట్లు ఆకాశంలో ఉన్నాయి.

వాడు సర్కస్‌లో తన శక్తియుక్తులు ప్రదర్శించేవాడు కాదు. హోటల్ సర్వరు. పన్నెండేళ్ళుండవు. ఉంటే వయస్సుకు తగ్గ పెరుగుదల లేదు. ఎందుకు లేదు? చెప్పలేం! ఆరోగ్యం బాగానే ఉంది. బహుశా కవులు చెబితే, జీవితం బరువు మోయలేక కుంగి పోయాడంటారు కాబోలు.

చలికాలం – డిసెంబర్ నెల చలిలో పొద్దున్నే లేచి చన్నీటితో స్నానం చేసి, పూజ చేసి, తల నున్నగా దువ్వుకొని, బొట్టు పెట్టుకొని, ఉతుక్కొన్న చొక్కా నిక్కరూ వేసుకొని ముచ్చటగా ఉన్న చిన్ని ముద్దుగా ఉన్నాడు.

ఒక్కొక్క ప్లేటు ఒక్కొక్క కష్టమరు ముందు పెడుతూ వాడు సందేహించలేదు, అడగలేదు, సర్దలేదు. ఆరు టేబుళ్ళ మీద ఇరవై నాలుగు మందికి, వాళ్ళేమి ఆర్డరు చేశారో అదే ఇచ్చి, చేతులకు అంటుకొన్న పుణ్యం ఇంత వద్దు అనుకొన్నాడేమో తడుచుకోసాగాడు.

నీళ్ళు అంటే ఇచ్చాడు. చట్నీ అంటే తెచ్చాడు. సాంబారు అంటే వేశాడు. ఏడు కాఫీ, మూడు బ్రూ అన్నాడు. క్షణంలో తెచ్చాడు. అరక్షణంలో అందించాడు. తెచ్చేటప్పుడు గాని, ఇచ్చేటప్పుడు గాని, కాఫీ గాని, బ్రూ గానీ తొణకలేదు. చుక్క జారలేదు. పడలేదు. పది కప్పు సాసర్లు ఒకేసారి తెచ్చాడు. కాఫీ అడిగినవాళ్ళకు కాఫీ, బ్రూ అడిగినవాళ్ళకు బ్రూ ఇచ్చాడు.

స్పూన్ అంటే ఇచ్చాడు. చెక్కెరంటే వేశాడు. డికాక్షన్ అంటే తెచ్చాడు. పాలంటే పోశాడు. బిల్లంటే రాశాడు, చించాడు. నీటి చుక్క అంటించాడు. టేబిల్‌కి అతికించాడు.

చిన్ని ఎందుకో కస్టమర్లను పాసెంజర్లు అంటాడు. వచ్చేవాళ్ళు వస్తున్నారు. తోవ ఇస్తున్నాడు. పోయేవాళ్ళు పోతున్నారు. తోవ చూపుతున్నాడు. పోయేవాళ్ళకూ నమస్కారం 'రేపు రండిసార్'! వచ్చేవాళ్ళకు నమస్కారం 'లోపలికి రండి సార్'!

నవ్వు, వాడూ కలిసే పుట్టారో, వాడు పుట్టగానే, వాడి ముఖం మీద నవ్వు పుట్టిందో, నవ్వును చొక్కా నిక్కరులాగా ఉతికి ఆరేసుకొని, పొద్దున్నే ముఖానికి వేసుకున్నాడో తెలియదు కాని, వాడి ముఖం నిండా నవ్వు ఉంది. అది శరీరమంతా వ్యాపించింది. వాడు నడుస్తుంటే నవ్వు నడుస్తున్నట్లుంటుంది. ఉండదు మరి! కవి ప్రవేశించాడు.

'కవిగారూ! నమస్కారం - రండి సార్. ఇవాళ ఆలస్యం అయిందే! గురుగారు పొద్దున్నే నిద్ర లేవలేకపోయినట్లున్నారు. నిద్రమత్తు వదిలినట్లు లేదు అని మీతో అనకూడదు. నిద్రాదేవి పరిష్వంగ సుఖం వదులుకోలేక దాన్ని వాటేసుకుని హోటల్‌కి వచ్చినట్లున్నారు. దానికి వేడివేడిగా ఏం తినిపిస్తారు? మీరేం తింటారు.

కవి చిన్ని భుజం తట్టి, బుగ్గ నిమిరి, వంగి నుదురు ముద్దాడి నిద్రను భుజాలమీదికి లాక్కుంటూ, ఆవులిస్తూ 'పొద్దున్నే నీ ముఖం చూస్తే సర్వపాపాలు గాలిపటాలై ఎగిరిపోతాయిరా చిన్ని' అని ఆవులింతను కొనసాగించాడు.

కవిగారు లాల్చీ పైజామా, రామ రామ, వదలరు. అతనొస్తే అవి వస్తాయి. సహధర్మచారిణులు. పైజామా కట్టుకొన్న భార్య, లాల్చి పైన పడుతున్న ప్రేయసి. అవెక్కడి ఆడపిల్లలో! నలిగిపోయి, ముడతలు పడి, రాత్రి తాకిడికి నలిగి, మెలిపడి కమిలిపోయి ముడుచుకుపోయిన పడుచు పిల్లల్లా ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతుంటాయి.

కవి కూర్చుంటూ మళ్ళీ ఆవులించాడు. వందలాదిమంది కష్టమర్లకు చోటిచ్చిన కుర్చీ కూనిరాగం తీస్తూ కవిని కూర్చోమంది.

చిన్ని కష్టమర్ల దగ్గర ఆర్డర్లు తీసుకొంటున్నాడు. చిన్నిని చూడటం కవికిష్టం. కవిని పలకరించటం చిన్నికి సంతోషం.

'ప్లేటు ఇడ్లి, ప్లేటు వడ, ఒక మసాలా, ఒక సాదా, ఒక ప్లేటు ఇడ్లీవడా, ఒక ప్లేటు రెండు ఇడ్లీ సింగల్ వడ, ఒక ప్లేటు రెండిడ్లీ రెండు వడ, ఒక రవ్వదోసె, ఒక టమేటోబాత్, ఒక ఊతప్పం, ఒక సెట్ దోసె, ఒక ఉప్మా దోసె, ఒక దోసె, ఒక ప్లేటు పూరీ, సెవెంటీ యంయం దోసె, ఒక పెసరట్-ఉల్లీఅల్లం దోసె, ఒక కేసరీబాత్, ఒక మైసూర్‌బజ్జీ, ప్లేటు మసాలా వడ!' చిన్ని తీసుకొన్న ఆర్డర్లు కేకలు పెట్టి, లోపలి వాళ్ళకు చెబుతున్నాడు.

కవి రోజూ చిన్ని ఇన్ని ఆర్డర్లు ఇవ్వటం అన్ని ప్లేట్లు తేవటం, అందరికీ సక్రమంగా ఇవ్వటం చూస్తూనే ఉన్నాడు. అయినా ప్రతిరోజు ఆశ్చర్యపడుతూనే ఉంటాడు.

'పోయిన నిద్రనే ఏల పోదు
చేసిన సంసారమే ఏల చేతు
తినిన అన్నమే ఏల తిందు'

కవి గొణుగుతూనే ఉన్నాడు. 'తిన్న అన్నం తింటం ఏంటి గురుగారూ?' అన్నాడు చిన్ని.

'చిన్నీ! ఎవరేం ఆర్డరు చేశారో, వాళ్ళకదే ఎలా ఇవ్వగలవురా!' అని కవి అడిగాడు.

సర్వ్ చేశావంటే చిన్ని ముఖం చిన్నబుచ్చు కొంటాడు. సప్లయి చేశావంటే ఇష్టపడతాడు. ఇచ్చావంటే తెలుగుభాషా పరిరక్షణ సమితివాళ్ళు సంతోషిస్తారు.

చిన్నికి సప్లయర్, పాసింజర్ పదాలు ఇష్టం. సర్వర్, కష్టమర్ పదాలు ఇష్టం లేదు. కారణం తెలియదు.

'ఎవరేం కావాలన్నారో, అది వాళ్ళ ముఖం మీద అచ్చుగుద్దినట్లు వ్రాసి ఉంటుంది. ముఖం చూస్తే రాత కనబడుతుంది. రాత చదవటం, అడిగింది ఇవ్వటం అంతే, అన్నాడు చిన్ని.

కవికి కుతూహలం పెరిగింది.

'చిన్నీ! నేనేం తింటానని నా ముఖం మీద రాసి ఏం ఉందో చెప్పు!'

'గురూగారూ! ఇది కావాలిరా చిన్నీ అని మీరు చెబితే, అదే తీసుకుని వచ్చి, పదిమందిలో అయినా, ఎంత హడావుడి ఉన్నా, మీరు చెప్పింది మీకు ఇస్తా!'

'పోనీ నేను ఇవాళ ఏం తినాలో, తింటానో చెప్పు'!

'చెప్పనా? చెబుతున్నా గురూగారూ!'

'చెప్పరా?'

'పొగ లెగసే, రవలుమిసే ఇడ్లీలు నాలుగు, గుంటూరు మిరపకాయల కారప్పొడి, తెనాలి ఆవునేయి, అంగలకుదురు అల్లం పచ్చడి, ఇంగువను మింగిన శంకర విలాస్ స్పెషల్ సాంబారు తేవాలి! తేనా?'

'తే!'

'సరీగ్గా చెప్పానా?'

'నూటికి నూరు!'

'ఒక్క క్షణం!'

చిన్ని తూనీగలాగా లోనికి వెళ్ళాడు. లేగదూడలా ఎగురుతూ వచ్చాడు.

చేతిలో తెల్లని ప్లేటు, పచ్చని అరిటాకు, మల్లెపూలు లాంటి ఇడ్లీ, కమ్యూనిష్టుల జండా లాంటి కారప్పొడి, పసుపుకుంకుమ కలిపిన రంగు వంటి అల్లం పచ్చడి, తెనాలి మూడు కాలవల్లో నీళ్ళు పొంగిపోతున్నట్లు కారప్పొడి మీద హద్దులు దాటి ప్రవహిస్తున్న నేయి - చిన్ని ఇంద్ర ధనుస్సును మోసుకొచ్చి పొగలెల్లుతున్న ఇడ్లీలు కవి ముందుంచాడు.

తనను వరించిన శారదను నిద్రను తరిమేసి, తాను వరించిన ఇడ్లీలను పరిణయమాడటానికి మంగళసూత్రం వంటి చెంచాలు చేతల్లోకి తీసుకొన్నాడు కవి. ముఖం నిండా పెళ్ళికళ. కొడుకు పెళ్ళవుతుంటే సంతోషించే తల్లిలాగా చిన్ని సంతోషంగా ఉన్నాడు.

ఉదయం, పది గంటల్ని తిని బిల్లు చెల్లించి తన పని తాను చూచుకోవటానికి వెళుతూ ఉంది. కష్టమర్ల రాకపోకలు సన్నగిల్లాయి.

కవి ఇడ్లీలను సున్నితంగా, సుతారంగా తింటున్నాడు. ఎత సొగసో! ఎంత షోకో!

చిన్ని అంతమంది అడిగిన అన్ని పదార్థాలు, అంత జాగ్రత్తగా గుర్తుంచుకొని తెచ్చి ఎవరిది వాళ్ళకివ్వటం చూస్తే కవికి చాలాకాలంగా ఆశ్చర్యంగా ఉంటూనే ఉంది. 'ఏమి లేని అనాథ?' అని అనుకొన్నాడు. ఎంత గుర్తు! ఎంత నేర్పు! అష్టావధాని, శతావధాని, సహస్రావధాని అయ్యేవాడే చదువుకొని ఉంటే.

'చిన్నీ! చదువుకోకూడదటరా?'

'చదువుకోవచ్చు!'

'ఎందుకు చదువవకోవు?'

'ఎవరు చదివిస్తారు? – అమ్మను నాన్న వదిలేశాడు. కానీ క్షయ, దగ్గు, మంచం ఆమె శరీరాన్ని వదలలేదు. కానీ గురూగారూ! మీరు యమ్మే చదివారు. గోల్డు మెడలుంది. ఎవరి పిలిచి ఉద్యోగం ఇచ్చారు? కమ్మని కవిత్వం వ్రాశారు, వ్రాస్తారు. ఎవరు పిలిచి పిల్లనిచ్చారు? మీకు పాతికేళ్ళు వచ్చాయి. ఇంకా అమ్మానాన్నలే పల్లె నుంచి డబ్బు పంపాలి. ఏం ప్రయోజనం? మీరు రోజూ ఇడ్లీలే తింటారు. పూరీ ఎప్పుడు? మసాలా దోసె ఎప్పుడు? విజిటబుల్ బిరియాని ఎప్పుడు? మీరు తినగలరు, తినరు. ఎందుకు? డబ్బు! డబ్బుండాలి గురూగారూ! ఎంతకాలం తల్లితండ్రులు పంపాలి? మా తల్లికి మందులు నేనే కొంటున్నా! ఈ హోటల్లో ఉండేవి అన్నీ, నాకు ఏది ఎంత కావాలో అంత కడుపు నిండా తింటున్నా. మీవి మాటలే గురూగారూ! నావి చేతలు! మీరు కవిత్వం వ్రాస్తారు! నేను కవిత్వంగా బతుకుతా! సరేనా? ఇడ్లీ చల్లారిపోతుంది దాని పని పట్టండి. మీ కాఫీ మీకు – ఇదిగో – తెచ్చేస్తున్నా' తుర్రుమని చిన్ని లోనికి పోయాడు.

కవి ఆలోచనలో పడిపోయాడు.

చిన్ని కాఫీ తెస్తూ, పుస్తకాల సంచి తెచ్చాడు. కాఫీ తాగుతూ కవి పుస్తకాలన్నీ చూశాడు. పదో తరగతివి.

'ఎవరివి?'

'నావే!'

'ఎక్కడివి?'

'కొనుక్కొన్నా!'

'ఎందుకు?'

'చదువుకోవటానికి!'

'స్కూలుకు పోతుంటావా?'

'పోను!'

'ఎప్పుడు చదువుతావు?'

'రాత్రి!'

'అర్థమవుతాయా?'

'తెలుగు సులభం, లెక్కలు, మాదిరి లెక్కలు ఉంటాయి, ఇంగ్లీషు కూడబలుక్కుంటా. మీ మాటలు వింటా - తెలియని వాటిని అడుగుతా! సోషల్ హోటల్ కష్టమర్లే! సైన్సు మా వంట గదే - మనుషులు, కూరగాయాలు, ఆకుకూరలు, కందులు, మినుములు, పెసలు, సెనగపిండి, మైదాపిండి ఇదంతా మేమంతా జంతుశాస్త్రం. మావన్నీ బోటనీ, మేం చేసే పని భౌతిక శాస్త్రం, సిద్ధమయ్యే పదార్థాలు రసాయనశాస్త్రం, వంట గదే ప్రయోగశాల, వంటాయన నా అయ్యవారు. హోటాలాయనే హెడ్‌మాష్టరు. హోటలే నా స్కూలు. హోటలే నా హాస్టలు. హోటలే అమ్మానాయన.

కవి బిత్తరపోయాడు. ఇంగ్లీషులో మాట్లాడాడు. లెక్కల్లో, సైన్సులో, సోషల్లో పలకరించాడు. బదులాడటం విన్నాడు. తెలుగు జోలికి పోలేదు. కవిత్వం చెబుతాడని భయపడ్డాడో, కవిత్వం చెప్పి చెడిపోతాడని దిగులు పడ్డాడో తెలియదు.

'చిన్నీ! నువ్వు నాకు తమ్ముడివిరా!'

'గురూగారూ! మీరు నాకు గురూగారే! అన్న కాదు!'

'ఏం?'

'మీ తిండి మీరు సంపాదించుకొని, మీకిష్టమయింది మీ స్వార్జితంతో తింటే నాకు మీరు - గురూగారూ! - అన్నగారు అవుతారు!'

కవి మళ్ళీ బిత్తరపోయాడు. నోటి వెంట మాటలేదు. వెంటాడుతున్న, పదయినా వదలని నిద్ర పటా పంచలయింది.

చిన్ని నుదుటి మీద సూర్యుడు కనిపించాడు కవికి. చిన్ని కుంకుమ బొట్టు తడుంకొన్నాడు.

గల్లా పెట్టి కాడ నుంచి యజమాని లేచి వచ్చి కవి ముందు కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. చెంచురామయ్యకు డెబ్బై ఏళ్ళుంటాయి. ఏభై ఏళ్ళ నుంచి ఆ కుర్చీలో ఆ బల్ల ముందు తానూ ఒక కుర్చీలా, బల్లలా సజీవంగా, అజీవంగా ఉన్నాడు. కదలికలేని బతుకు, నడుం నొప్పి, కాళ్ళూ కీళ్ళూ తీతలు. ఉదయం అయిదు గంటలకే వస్తాడు. రాత్రి పది గంటలకే ఇంటికి పోతాడు. బేంకులో డబ్బులు, ఇంట్లో పిల్లలు పెరుగుతున్నారు. బేంకువాళ్ళు డబ్బును పెంచి పోషించగా, భార్య పిల్లల్ని కాపాడుతూ ఉంది. బేంకువాళ్ళు భార్యను ఇంటిని రక్షిస్తున్నారు. అంతకుమించి తానేమీ పట్టించుకోడు చెంచురామయ్య.

కవి ఏం చదువుకొన్నాడో, ఏం చేస్తుంటాడో చెంచురామయ్య తెలుసుకొన్నాడు. చెంచురామయ్యను గురించి కవి అంతా తెలుసుకొన్నాడు. ఆ రోగాలన్నీ మాయమయ్యే మందులు చెప్పాడు. వైద్యుల వివరాలు తెలిపాడు. ఆత్మీయుడై పోయాడు.

వాళ్ళిద్దరి మాటల్లో చిన్ని నలిగిపోయాడు, అరిగిపోయాడు, కరిగిపోయాడు. మూడేళ్ళ క్రితం చింకిబట్టలతో చీమిడి ముక్కుతో, ఎండు డొక్కతో ఏమన్నా పెట్టమని అడుక్కోవటానికి హోటల్ ముందు నిలబడ్డాడు. పని చేస్తే తిండి అంటే ఆ పనికి సిద్ధమయ్యాడు. చెప్పిన పనులన్నీ చేశాడు. ఏం తింటావో తినమంటే ఏమీ తినలేకపోయాడు. పేగులు తిన్నగా ఉన్నట్లుగా లేవు. మడతలు పడి ఉంటాయి. అందులో ఏమీ పోలేదు. కానీ చిన్ని హోటలు వదలి పోలేదు. క్లీనర్‌గా పని చేశాడు. సర్వర్‌గా – అదే వాడి మాటల్లో సప్లయర్‌గా మారాడు. వంట గదిలో పనులన్నీ తెలుసు. పొయ్యి మండలేదని నూనె పోసి మండించేవాళ్ళను మందలించేవాడు. వంటగదిలోంచి సంచుల్లోకి పోయేవాటిని కనిపెట్టేవాడు. బియ్యం గింజలు నూనెలు వీధిలోకి పోవటం చూశాడు. యజమాని పరిస్థితుల్ని చక్కదిద్దుకొనేటట్లు చేశాడు. రోలూ రుబ్బుడు పొత్రం మార్పించి గ్రైండర్ తెప్పించేట్టు చెప్పాడు. పొయ్యి పొగకట్టెలు బదులుగా సిలెండర్లు, స్టౌవ్‌లు వచ్చేట్లు చూశాడు. వాడికి అలివిమాలిన తెలివి. వల్లమాలిన నీతి నిజాయితీ. దొంగతనం లేదు. అబద్ధమాడడు. గొడ్డులాగా మేయడు. రోజుకు రెండుసార్లు స్నానం, శుభ్రంగా బట్టలు తొడుక్కుంటాడు. మిగతావాళ్ళలాగా సినిమాలకు పోడు. షికార్లు లేవు. మిత్రులున్నారు. కబుర్లుండవు.

చెంచురామయ్య, తల్లి మందులకు డబ్బు కావాలంటే చిన్ని ఎంత అడిగినా, ఇస్తూనే ఉన్నాడు. ఎంతో అడిగేవాడు కాడు చిన్ని. పుస్తకాలకు డబ్బులు కావాలంటే వెంటనే ఇచ్చేవాడు. ఎకవుంట్లు వ్రాసే పని చెప్పి చూస్తే బాగా చేస్తూ ఉండటం చెంచురామయ్యను ఆశ్చర్యపరచింది. కొడుకును చూచుకొన్నట్లు చూచుకోసాగాడు. ఇంట్లో కొడుకులు మాత్రం చదువుకొంటున్నారు. వాళ్ళకు ఎకవుంట్లు రాయటం చేత కాదు. హోటల్ కొడుకు మాత్రం స్కూలుకు పోడు. కానీ వేలు చూపితే చేయి పట్టుకొంటాడు. చిన్ని ఎకౌంట్లు బాగా నేర్చుకున్నాడు. రోజువారీ జమాఖర్చులు, నెలకు ఆదాయం తేల్చి చెప్పగలుగుతున్నాడు.

శంకర విలాస్‌లో కష్టమర్లు తగ్గి పోయారు. మొత్తం మీద అన్ని టేబిళ్ళ దగ్గరా పదిమంది కంటే ఎక్కువ లేరు.

కవి ఉన్న టేబిల్ దగ్గర్నుంచి చిన్ని తన పుస్తకాల సంచి తీసుకుని లోనికి పోబోతున్నప్పుడు లేబరోళ్ళు బిలబిలమంటూ చొరబడ్డారు. వాళ్ళు నలుగురు. నాలుగు వైపులా కమ్ముకొన్నారు.

వాళ్ళు లోనికి రాగానే చెంచురామయ్య గల్లా పెట్టె దగ్గరకు నడిచాడు. చిన్ని సంచితో సహా కవి ఎదురుగా కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

'కుర్చీలో కూర్చున్నందుకు, మీ ఎదుట కూర్చున్నందుకు నన్ను క్షమించండి'

కవికి ఏమీ అర్థం కాలేదు. 'ఏమైనా పాఠం చెప్పాలా?' అన్నాడు.

'మీచేత పాఠం చెప్పించుకునే అదృష్టం కలిసివస్తే ఎంతో ధన్యుణ్ణి!'

ఈ లోపల హోటల్లో పనిచేస్తున్న చిన్న పిల్లలు పారిపోయారు. పెద్దవాళ్ళు ఎవరి పనుల్లో వాళ్ళున్నారు.

'మీ హోటల్లో పనిచేసే సర్వర్లు, క్లీనర్లు ఏరి?' లేబరాఫీసరు అడిగాడు.

'పదకొండు – పన్నెండు మధ్య సమయంలో వాళ్ళకు విశ్రాంతి ఎక్కడెక్కడో ఉంటారు.'

'చిన్న పిల్లలు ఎంతమంది మీ హోటల్లో పనిచేస్తున్నారు?'

'ఎవరూ లేరు!'

అటెండెన్సు రిజిష్టరు చూపమంటే చూపాడు. వాళ్ళ వయస్సులు ఇరవైకి పైనే ఉన్నాయి.

హెడ్‌కుక్కు అసిస్టెంటులు ముగ్గురు వంట గదిలోనే ఉన్నారు. వాళ్ళు కాక వండిన వాటిని ప్లేట్లల్లో వేసి ఇచ్చేవాళ్ళు ఇద్దరు. కాఫీ, టీ, బ్రూ, బూస్ట్ కలిపి ఇచ్చేవాడు ఒకడు. వాళ్ళంతా వాళ్ళ స్థానాల్లో ఉన్నారు. సర్వర్లు అయిదుగురిలో ఒక్కడే ఉన్నాడు. క్లీనర్లు నలుగురూ లేరు.

'వీళ్ళంతా ఏరి?'

'వాళ్ళకిప్పుడు రెస్ట్'

లేబరాఫీసరు చిన్ని దగ్గరకు వచ్చాడు.

'నీ పేరేమిటి?'

'చిన్ని!'

'ఏం చేస్తుంటావు. క్లీనరా? సర్వరా?'

'క్లీనరూ కాదు, సర్వరూ కాదు. అయినా సర్వరేంటి? సప్లయరు అనలేరా?'

'ఏం సర్వరంటే?'

'ఎవడూ మనకు సర్వ్ చేయడు. మనకు కావలసింది వాళ్ళు సప్లయి చేస్తారు!'

'ఆహాఁ! అలాగ్గా! ఏం చదువుతున్నావు?'

'టెన్త్'

'టెన్తా? నీ వయస్సు ఎంత?'

'పన్నెండేళ్ళు దాటింది. పదమూడో ఏడు జరుగుతూ ఉంది'

'ఇంత చిన్న వయస్సులో పదా? ఏ స్కూల్లో?'

'గురవయ్యలో'

'ఏయి పుస్తకాలు?'

చిన్ని సంచి లేబరాఫీసరుకు అందించాడు. ఆఫీసరు పుస్తకాలన్నీ చూశాడు. అన్నింటి మీద చిన్ని పేరు. యల్. చిన్ని, బి.సెక్షన్, నంబరు 10, టెన్త్ క్లాసు. మాజేటి గురవయ్య హైస్కూలు, బ్రాడీపేట, గుంటూరు అని ఉంది.

'పదమూడేళ్ళకే పదిలోకి వచ్చావా? బాగా చదువుకో! అభివృద్ధిలోకి వస్తావు!'

లేబరాఫీసరు, జవాన్లు వెళ్ళిపోయారు. పసిపిల్లలెవరూ ఈ హోటల్లో పని చేయటం లేదని రాసుకొని మరీ వెళ్ళిపోయారు.

లేబరోళ్ళు వెళ్ళగానే చిన్ని కుర్చీలోంచి లేచి నిలబడ్డాడు.

కవికి ఆశ్చర్యంగానే ఉంది. 'నీ పేరు చిన్ని కదా, యల్. ఏమిటి' అని అడిగాడు.

'అందరి పేర్ల ముందు ఇంగ్లీషు అక్షరాలలో కనీసం ఏదో ఒకటి ఉంటుంది కదా'

'ఉంటుంది. నిజమే. మరి యల్ అనే ఎందుకు వ్రాసుకొన్నావు? మీ ఇంటి పేరేమిటి?'

'నాకు తెలియదు!'

'యల్ అంటే ఏమిటి?'

'లావు'

'లావు ఇంటి పేరా?'

'నా పేరు చిన్ని కదా, నేను లావుగా ఉంటాను కదా. అందుకని నేను లావు చిన్ని, యల్. చిన్ని'

'నీ పేరు చిన్నీనేనా?'

'తెలియదు. అందరూ అలాగ్గే పిలుస్తున్నారు. అమ్మ కూడా అంతే!'

'చిన్ని ముద్దు పేరు అయి ఉంటుందిరా. అసలు పేరు ఏదో ఉంటుంది!'

'గురూగారూ! ఏ పేరయితే ఏముంది సార్? శరీరం మీద ఒక చెమట చుక్క, నోట్లోకి ఒక మెతుకు, ఇంతేకద బతుకు'

కవికి కళ్ళు తిరిగినట్లయింది.

'ఏరా చిన్ని కవిత్వం చెబుతున్నావు?'

'నన్ను తమ్ముడన్నారు కదా గురూగారూ! అన్న విద్య అంతయినా అబ్బదా? గురూగారూ! నేను చెప్పింది జీవితం, మీరు కవిత్వం అనుకొన్నారు!'

'అవును చిన్ని. కవిత్వం అంతా బాగా జీవితంకాని, జీవితం అంత సారభూతంగా కవిత్వం కానీ ఉంటే ఎంత బాగుంటుంది?

'కవిత్వమా? వేదాంతమా? గురూగారూ!'

'నీ పుస్తకాల మీద పూర్తి పేరు, క్లాసు, నెంబరు, సెక్షను, స్కూలు అడ్రసు అన్నీ ఎందుకు రాసిపెట్టుకొన్నావు?'

'అదొక కల. అవన్నీ ఉండాలని కమ్మని కల. అవన్నీ ఉన్న సంచి కేరియరు తీసుకొని రోజూ స్కూలుకు పోవాలని కల. క్లాసులో కూర్చుని విని, ఇంటి దగ్గర చదివి, నేర్చుకొని మంచి మార్కులతో పరీక్షలు పాసయి, అమ్మానాన్నల ముద్దులు, ముద్దలు తినాలని కల. ఎన్నో కలలు గురూగారూ, అవన్నీ నెరవేరతాయా? పదోనంబరు, పదో తరగతి బతుకు సంపూర్ణ సంఖ్యగా మారుతుందని కల.'

చిన్ని చేతిగుడ్డ తీసుకొని ముక్కు తుడుచుకున్నాడు. కవి కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి.

చిన్ని పుస్తకాల సంచి కళ్ళకద్దుకొంటుంటే కవి అడిగాడు. 'నువ్వెందుకు అబద్ధమాడావు? నువ్వు అబద్ధమాడవనుకొన్నాను'.

'ఒక్క అబద్ధమాడాను. అమ్మకు మందులు కొనుక్కుపోగలను. నిజం చెబితే అమ్మకు మందులుండవు. నాకు అన్నం ఉండదు. పని ఉండదు. అడుక్కుతినాలి! సరేగానీ– మీకు పెళ్ళి చేయాలి కదా! నూరు అబద్ధాలు ఆడను'.

'నీకు చదువుకోవాలని ఉంది కదా!'

'ఉంది!'

'బాల కార్మికుల్ని లేబరు డిపార్టుమెంటు తీసుకుపోయి, హాస్టల్లో ఉంచి, స్కూల్‌లో చేర్చి, భోజనం పెట్టి చదువు చెప్పిస్తారు. వాళ్ళ వెంటపోయి ఉంటే బాగుండేదేమో!'

'నిజమే గురూగారూ! అమ్మకు మందులు ఎవరు తెచ్చి ఇస్తారు? నా దగ్గర ఏ సర్టిఫికెట్టూ లేదు. నన్ను ఏ తరగతిలో చేర్చుకొంటారు! ఒకటిలోనా పదిలోనా? ఒకటిలో చేరిస్తే దూడల్లో ఎద్దులాగా ఉంటా. పదిలో చేరిస్తే – నేను అర్హుణ్ణే అయినా, సర్టిఫికెట్లు లేని పాపాన, ప్రపంచం ప్రాణాలు పోతాయి. హాస్టల్లో వాళ్ళు పెట్టే అన్నం అడుక్కు తినేవాళ్ళు కూడా తినరు. అంత హీనంగా ఉంటుంది. హోటల్లో ఇన్ని రకాల పదార్థాలు రుచి తెలిసిన నేను దాన్ని అసలు తినలేను. అక్కడ ఉండలేను. ఒక పసివాడు పనివాడు అయిందాకా ఊరుకొని, వాడు చదువుకు దూరమై, ఏదో సంపాదించుకొంటున్నప్పుడు, పూనుకొని వాణ్ణి రెండింటికీ చెడ్డవాడినిగా చేయటానికి వీళ్ళు రావటం నాకెందుకో బాధగా ఉంది.

'బాలబాలికలు పసితనంలో కార్మికులుగా మారితే, వాళ్ళ శారీరక మానసిక వికాసం రావలసినంత రాక, ఉండవలసినంత ఉండక, ఉన్నదంతా ఊడ్చి పెట్టుకుపోయి, వీళ్ళు అతి బాల్యంలోనే, వృద్ధాప్యం వచ్చి, రోగులై, బాధలై, కన్నీళ్ళై, ఉత్తమ పౌరులు కావలసినవాళ్ళు మహోత్తమ రోగులై, ఊపిరాడని జీవులై, కడుపు కాలే ప్రాణులై, పసితనంలోనే పసి శవాలై పోవటం దేశానికి మేలు కాదు కదా!'

'గురూగారూ! స్వప్నాలు, సౌందర్యాలు, దేవతలు, ప్రేయసులు, ప్రేమలు మాత్రమే మీ ఆలోచనలో ఉంటాయనుకొంటున్నాను కానీ, మీరు కూడా బాధలు, కన్నీళ్ళు, రోగులు, శవాలు గురించి ఆలోచిస్తారనుకోలేదు.

నాకు తల్లితండ్రుల ముద్దుమురిపాలు లేవు. మాట మంచిదయితే ఊరు మంచిదన్నట్లు మీ అందరి ప్రేమ హోటల్ పాసింజర్ల ప్రేమ అద్భుత వరం.

పసివాడు అలవిమాలిన పనిచేస్తే కుంగిపోవటం నిజమే. కానీ ఈ పని అలవిమాలింది కాదు. ఆనందంగా చేసేదే! ఈ తిరగటం, అరవటం, అటూ ఇటూ పరుగెత్తటం చిన్నపిల్లల ఆటవంటిదే! చిన్నపిల్లలకు ఆటపాటలు కావాలి కదా!

చదువుకొనే వయస్సులో చదువుకోకపోవటం అన్యాయమే. హోటల్లో ఎంతమంది జనం. ఎన్ని రకాల జనం. ఎన్ని మనస్సులు. ఎన్ని మాటలు. ఎంత చదువు. ఎంత విద్యావంతుడయినా పుస్తకాలు చదవటం మాని జీవితం చదవట్నం ప్రారంభించాలి కదా! ఆ జీవితాన్ని చదివేందుకు హోటల్ మంచి పాఠశాలే! పుస్తకాల చదువు ఉండదు కానీ, ఇక్కడ బతుకు చదువు ఉంది. మీరు పుస్తకాల చదువు కావాలన్నారు కదా. ఇదిగో పుస్తకాల చదువు' అంటూ సంచి చూపించాడు చిన్ని.

కవి ఏమీ మాట్లాడలేక పోయాడు. స్కూలులో కళాశాలల్లో చదివితే సర్టిఫికెట్లు డిగ్రీలు వస్తాయి. ఉద్యోగాలు దొరుకుతాయి. కాలం మారింది. మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలనట్లే డిగ్రీలకు ఉద్యోగాలు దొరకటం లేదు. ఏదైనా నైపుణ్యం ఉంటే బతుకుదెరువు ఉంటుంది. చిన్నికి బతుకుదెరువు ఏర్పడింది. క్రమంగా నైపుణ్యం కూడా తన పరిధిలో తాను సంపాదించుకొంటున్నాడు.

'పసితనం బలికాకూడదు కదా!'

'కాకూడదు'!

'బాల్యం ఆటపాటలతో గడవాలి కదా!'

'గడవాలి!'

'బాల్యం జీవితానికి పునాది కావాలి కాని కట్టడమే కారాదు కదా!'

'కారాదు. గురూగారూ! బాల్యం అందరికీ బంగారు స్వప్నంగానే ఉండాలి. అమ్మానాన్నలుండాలి. ఆటపాటలుండాలి. చదువుసంధ్యలుండాలి. శారీరక మానసిక వికాసం ఉండాలి. బాలబాలికలు ఉత్తమపౌరులుగా పెరగాలి. అంతా న్యాయమే'

'మరి అన్యాయం ఏముంది చిన్ని!'

'బాల్యంలోనే పని పాటలు చేయవలసిన దుర్గతి పట్టినవాళ్ళకు, అమ్మానాన్నలు లేనివాళ్ళకు, ఆటపాటలు చదువుసంధ్యలు లేనివాళ్ళకు, ఏ వికాసం రానివాళ్ళకు, ఏది దారి?

నన్ను అయిదేళ్ళకే ఎవరైనా పట్టుకొని ఉండవచ్చు కదా. అమ్మానాన్నల ప్రేమ చూపి ఉండవచ్చు కదా. అడుక్కోకుండా చేసి ఉండవచ్చు కదా. ఎవరూ ఎందుకు ఏమీ చేయలేదు? ఇప్పుడెందుకు నన్ను పట్టుకుపోవటం? నా నోటి కాడి కూడు పారేయటం? పని పిల్లలుగా మారబోతున్న పిల్లల్ని కనిపెట్టి కాపాడితే మంచిది. బిచ్చగాళ్ళుగా, వీధి బాలలుగా, భవిష్యత్తు దొంగలుగా, హంతకులుగా మారబోతున్నవాళ్ళను బాల్యంలోనే చేరదీయాలి. అది రక్షించటం. నన్ను తీసుకుపోతే ఇది శిక్షించటం. నేను పుట్టగానే నన్ను పట్టుకుపోయి ఉండవలసింది. మా అమ్మానాన్నల ఆరోగ్యం బాగా ఉండేట్టు చేసి ఉండవలసింది. మా అమ్మానాన్నల పేదరికం నిర్మూలించి ఉండవలసింది. ఇప్పుడా నన్ను రక్షించటం – ఆ పేరుతో హింసించటం, చేతులు కాలి పదేళ్ళు దాటింది. ఇప్పుడు నాకు ఆకులెందుకు? అప్పుడయినా అవి అక్కరలేదు. నా చేతులు కాదు, జాతి, దేశం చేతులు కాలకుండా చూడవలసింది. బాల కార్మికుల్ని ఉద్ధరించటం కాదు, బాలల్ని కార్మికుల్ని కాకుండా చూస్తే చాలు. ఈ రైలు తెనాలి, ఆ రైలు నరసరావుపేట, ఆ రైలు మాచెర్ల బయలుదేరాయి. వాటిని అలా వెళ్ళిపోనీయాలి. మధ్యలో ఆపకూడదు. వెనక్కు మరల్చకూడదు. ప్రయోజనం ఉండదు. పైగా ప్రమాదం ఉంటుంది. ప్రమాదం జరక్కుండా చేద్దామని పెద్ద ప్రమాదం సృష్టించకూడదు.'

కవి పైకి లేచాడు. చిన్నిని పొదివి పట్టుకొన్నాడు. కళ్ళలో నీళ్ళుగారుతున్నాయి. ముక్కు ముఖం అదురుతున్నాయి. కన్నీళ్ళుకారి చెంపల మీద జారుతున్నాయి. పైకెత్తుకొన్నాడు. ముద్దు పెట్టుకున్నాడు. దించలేదు. చిన్ని దిగాలని చూడలేదు. అన్నవంటి గురూగారి ఆలింగన సుఖం అనుభవిస్తున్నాడు. ఇద్దరూ ఇద్దరి కళ్ళు తుడుస్తున్నారు. చెంచురామయ్యకు పట్టరాని దుఃఖం సంతోషం కలగలిసి పోయాయి.

మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలు దాటింది. సూర్యుడు నడినెత్తి మీదికి వచ్చాడు, నెత్తి చురచురలాడుతూ ఉంది. చెంచురామయ్య తలలో వెలుతురు పుట్టింది.

ఒకరిద్దరు వస్తున్నారు. స్వీటు తిని, హాట్ నమిలి, కాఫీ చప్పరించిపోతున్నారు.

లేబరోళ్ళు వచ్చినపుడు పారిపోయిన సర్వర్లు – అదే సప్లయర్లు – క్లీనర్లు నెమ్మది నెమ్మదిగా శంకర విలాస్‌లోకి చేరుకొన్నారు.

హోటల్ మళ్ళీ నిండుగా ఉంది. చెంచురామయ్య చిన్ని దగ్గరకు పోయాడు. వాడింకా కవి ఆలింగన సుఖంలోనే ఉన్నాడు. ఇద్దరి భుజాలు పట్టుకొన్నాడు చెంచురామయ్య. 'కేసు లేకుండా కాపాడావురా చిన్ని నాన్నా' అన్నాడు. కవితో చెప్పాడు. 'చిన్నికి ఈ హోటల్ని నడిపే పూర్తి శక్తిసామర్థ్యాలున్నాయి'.

కవి ఆనందంతో ఆశ్చర్యంగా చూస్తుంటే చిన్ని అన్నాడు 'వయస్సు లేదు' .

'వయస్సు దేముందిరా ఈ హోటల్ నడిపే అన్ని తెలివితేటలు నీకున్నాయి. నాకు విశ్రాంతి ఇవ్వరా! నీకు మాట సహాయం నేనెప్పుడూ చేస్తూనే ఉంటానుగా'

'హోటల్ నడపగలను. ఒప్పుకుంటాను. కానీ వయస్సు చాలదు. అనుభవం చాలదు. తండ్రి వంటి మీకో మాట చెప్పనా?'

'చెప్పు!'

'హోటల్ అంతా నేను చూచుకొంటాను. గల్లాపెట్టె అన్న చూచుకొంటాడు. మీకు పూర్తి విశ్రాంతి. హోటల్ మీదే. మేం మీ జీతగాళ్ళం.'

'కాదు కొడుకులు – మీరూ భాగస్థులు'

'మీరు హోటలు పాసింజరు అయితే – గురూగారు. గల్లాపెట్టె బల్ల దగ్గర కుర్చీలో కూర్చుంటే – అన్నగారు. మీరు నాకు గురూ గారా? అన్నగారా?'

'అన్నగారే' అన్నాడు చెంచురామయ్య. కవికి అర్థమయ్యేలోగా కుర్చీలో కూర్చోబెట్టారు. ఉద్యోగం వచ్చింది. కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. బిత్తరగా ఉంది. ఏడుపు వస్తూ ఉంది.

ఎదురుగా చేతులు కట్టుకొని నిలబడ్డ చిన్ని అన్నాడు.

'అన్నగారూ! మీరిక్కడ కూర్చున్నంత సేపు అక్షరాలు మర్చిపొండి. అంకెలు గుర్తుంచుకొండి. రూంకు పోయాక అంకెలు మర్చిపొండి అక్షరాలతో ఆడుకొండి!'